

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1.	
ІСТОРІЯ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ	13
1.1. Стародавній світ	14
1.1.1. Єгипет	14
1.1.2. Ассирія і Вавилон	22
1.1.3. Стародавній Іран і Персія	25
1.2. Садово-паркова архітектура Східної Азії	29
1.2.1. Китайські сади	30
1.2.2. Японські сади	44
1.3. Античний світ	57
1.3.1. Стародавня Греція	58
1.3.2. Стародавній Рим	66
1.4. Середньовіччя	74
1.4.1. Монастирські сади	75
1.4.2. Феодальні сади Західної Європи	79
1.4.3. Світські міські сади	81
1.5. Сади Ісламу. Мавританські сади	83
1.5.1. Арабські сади	83
1.5.2. Мавританські сади Іспанії	84
1.6. Садово-паркові ансамблі епохи Відродження	92
1.6.1. Флорентійські сади раннього Ренесансу	95
1.6.2. Вілли Римського періоду Відродження	99
1.6.3. Ренесансні сади доби маньєризму	103
1.6.4. Венеційські сади	107
1.6.5. Ботанічні сади медичного призначення	108
1.7. Сади епохи Бароко	114
1.7.1. Барокові сади італійського типу	114
1.7.2. Барокові сади французького типу	118
1.7.3. Сади голландського бароко	121
1.7.4. Європейські барокові сади	125

1.8. Французький класицизм	140
1.9. Сади у стилі рококо	151
1.10. Пейзажні парки Англії	154
1.11. Садово-паркова архітектура України	159
1.11.1. Сади Київської Русі	160
1.11.2. Барокові сади і парки	162
1.11.3. Пейзажні парки України XVIII–XIX ст.	174
<i>Питання для самоперевірки до першого розділу</i>	184

РОЗДІЛ 2.

ЕЛЕМЕНТИ ЛАНДШАФТНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	187
2.1. Об'ємно-просторова структура ландшафтного мистецтва	188
2.1.1. Види паркових насаджень	188
2.1.2. Види квіткового оформлення	198
2.1.3. Композиції відкритих просторів (поляни і партерів)	205
2.1.4. Типи просторової структури	220
2.1.5. Співвідношення типів просторової структури	226
2.2. Рельєф у ландшафтному мистецтві	230
2.2.1. Рельєф та геопластика	230
2.2.2. Парки на складному рельєфі	246
2.2.3. Ярусна композиція парків	249
2.2.4. Формування парків на порушених територіях	263
2.3. Вода та водні споруди	272
2.3.1. Вода в ландшафтному проектуванні	274
2.3.2. Форми застосування води	284
2.3.3. Фонтани та басейни	288
2.3.4. Штучні водойми	307
2.4. Зелені насадження в ландшафтних композиціях	315
2.4.1. Види ландшафтно-планувальної організації зелених насаджень	315
2.4.2. Групи з дерев і кущів	320
2.4.3. Підбір асортименту і коротка характеристика дерев і чагарників, які використовуються в ландшафтному проектуванні	333

2.4.4. Просторові форми в ландшафтному мистецтві, їх властивості та співвідношення	344
2.4.5. Рекомендовані схеми побудови груп рослин різних порід	348
2.5. Споруди в ландшафті	354
2.5.1. Співвідношення споруд з ландшафтом	354
2.5.2. Площинні споруди в ландшафті	357
2.5.3. Природні компоненти в житлових будинках і комплексах	366
2.5.4. Природні компоненти в громадських спорудах і ансамблях	374
2.5.5. Природні компоненти в структурі споруд	382
2.5.6. Природні компоненти в виробничих та інженерних спорудах	387
2.6. Засоби ландшафтної композиції	392
2.6.1. Світлотіньові співвідношення в ландшафтному мистецтві	392
2.6.2. Єдність і підпорядкованість у ландшафтному мистецтві	397
2.6.3. Колір у ландшафтному мистецтві	413
2.6.4. Перспектива в ландшафтному мистецтві	422
2.7. Ландшафт і пейзаж	429
2.7.1. Взаємозв'язок ландшафтного мистецтва з пейзажним живописом	429
2.7.2. Композиція пейзажних картин	455
2.7.3. Пейзажне різноманіття	467
2.8. Графічна мова ландшафтної архітектури та дизайну	476
2.8.1. Графічні прийоми зображення об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну	476
2.8.2. Особливості зображення природних елементів середовища в інтер'єрах та екстер'єрах	494
2.8.3. Психологія сприйняття природних елементів середовища	515
2.9. Формування світлокольорового середовища в об'єктах ландшафтної архітектури та дизайну	520
2.9.1. Прийоми створення світлокольорового образу	520

2.9.2. Засоби формування світлоколірного середовища	525
2.9.3. Застосування та характеристики джерел світла	532
2.10. Фіто- та флородизайн	538
2.10.1. Флородизайн інтер'єру та фітоергономіка	538
2.10.2. Зимові сади	553
2.10.3. Сади на дахах	565
2.11. Лісопарки та заповідні ландшафти	574
2.11.1. Світовий досвід організації та утримання лісопарків	574
2.11.2. Заміські зони масового відпочинку	581
2.11.3. Лісопарки та заповідні ландшафти	584
2.11.4. Національні та природні парки	592
2.11.5. Захисно-меліоративні насадження	599
2.11.6. Розсадники – основна база вирощування посадкового матеріалу	605
<i>Питання для самоперевірки до другого розділу</i>	608

РОЗДІЛ 3.

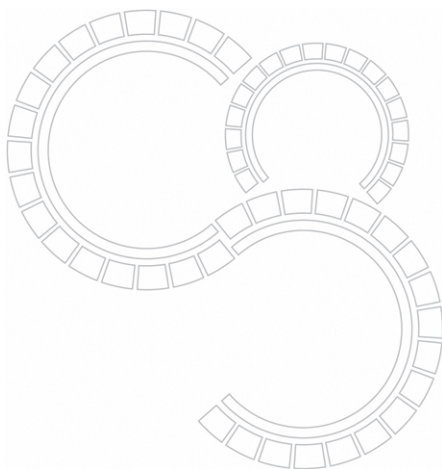
РЕКОНСТРУКЦІЯ ОБ'ЄКТІВ

ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ

3.1. Поняття реконструкції садово-паркових об'єктів	612
3.2. Класифікації об'єктів ландшафтної архітектури	614
3.3. Задачі і методи відновлення старовинних ландшафтних об'єктів та парків	618
3.4. Проєкт реконструкції ландшафтного об'єкта	619
3.4.1. Передпроєктне вивчення території	620
3.4.2. Комплексний аналіз і оцінка результатів вивчення об'єкта	633
3.4.3. Складання проєкту відновлення та збереження об'єкта	646
3.5. Реалізація проєкту	651
3.5.1. Основні заходи при ландшафтній реконструкції насаджень	651

3.5.2. Особливості догляду за насадженнями в процесі відновлення	661
3.5.3. Біологічні основи реконструкції та відновлення зелених насаджень	668
3.5.4. Реконструкція дорожньо-стежкової мережі	673
3.5.5. Реставрація малих архітектурних форм	675
3.5.6. Склад проєкту реконструкції ландшафтного об'єкта	680
<i>Питання для самоперевірки до третього розділу</i>	685
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	687
ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	729
ЛІТЕРАТУРА	735

ВСТУП

Ландшафтна архітектура – це багатопрофільна галузь, що включає аспекти міського дизайну, архітектури, географії, екології, цивільного будівництва, будівельної інженерії, садівництва, екологічної психології, промислового дизайну, ґрунтознавства, ботаніки та образотворчого мистецтва. Ландшафтні архітектори працюють над конструкціями та зовнішніми просторами в ландшафтному аспекті дизайну, інтегруючи екологічну стійкість та спрямовуючи свою діяльність на сталий розвиток.

Ландшафтна архітектура – дуже своєрідний вид мистецтва, що має справу з живими матеріалами, які постійно змінюються в часі та потребують постійного догляду і коригування їх розвитку. Якщо належний догляд відсутній, то створені композиції швидко втрачають свій первісний вигляд та перетворюються з об'єктів ландшафтної архітектури на звичайні насадження та рослинні угруповання.

Створення об'єктів ландшафтної архітектури – тривалий та складний процес, який включає етапи проєктування, будівництва, правильної експлуатації та утримання, ремонту та відновлення. Об'єкт ландшафтної архітектури містить в собі як природні компоненти,

так і інженерні споруди та комунікації. Всі вони потребують кваліфікованих фахівців для їх створення та утримання. Специфіка ландшафтної архітектури полягає в тому, що основними засобами створення композиції є природні елементи: рослинність, рельєф і вода, а також штучні (антропогенні) малі архітектурні форми, декоративна скульптура, візуальні комунікації, водні пристрої. Поєднання природних і штучних компонентів середовища в цілісну композицію, що має певний художній образ, основна мета створення об'єктів ландшафтного дизайну.

Садово-паркова архітектура – мистецтво створення садів, парків та інших зелених територій. Сюди відносяться: планування і розбиття садів і парків, підбір рослин для різних кліматів і ґрунтів, розміщення і угруповання рослин в поєднанні з архітектурою, дорогами, водоймами, скульптурою.

Історія садово-паркової архітектури налічує понад вісім тисячоліть. Об'єкти ландшафтної архітектури протягом історії свого розвитку завжди є синтезом природи і різних мистецтв, що пов'язані з історичними стилями, розвивалися у взаємозв'язку з розвитком філософії, літератури, живопису, архітектури, музики, з особливостями побуту та висловлювали певні естетичні ідеали, що змінювалися в кожен епоху. Саме тому в садах і парках з такою силою і виразністю проявилися національні і релігійні особливості, а також світогляд людини і ставлення її до природи.

Успіхи сучасних досліджень у сфері гібридизації, акліматизації та інтродукції рослин значно збагачують асортимент зелених насаджень для використання в ландшафтній архітектурі і дають більше можливостей поєднувати цей новий матеріал з архітектонічними побудовами сучасної епохи і з найбільш цінною спадщиною минулого.

Основним завданням ландшафтної архітектури є композиційне вирішення території як в планувальному, так і в об'ємно-просторовому відношенні. Це вирішення залежить від цілого ряду умов і, в першу чергу – від єдності самого об'єкта та навколишнього ландшафту.

Ландшафтна архітектура – об'ємно-просторова організація території, об'єднання природних, будівельних і архітектурних компонентів у цілісну композицію, що несе певний художній образ. Подібно архітектурі і містобудуванню ландшафтне мистецтво належить

до просторових видів мистецтва. Питання перспективності та замкнутості є основними в просторовому вирішенні садово-паркового об'єкту. Використання існуючого рельєфу, як з боку його природного вигляду, так і з метою створення системи архітектонічних побудов, – необхідна передумова садово-паркових рішень.

У ландшафтному мистецтві формування комфортного і естетично повноцінного середовища здійснюється за допомогою природних матеріалів (рельєф, вода, рослинність тощо) і архітектурних споруд, при цьому передбачається збереження існуючих і створення штучних пейзажів, проектування систем озеленення і рекреаційних зон.

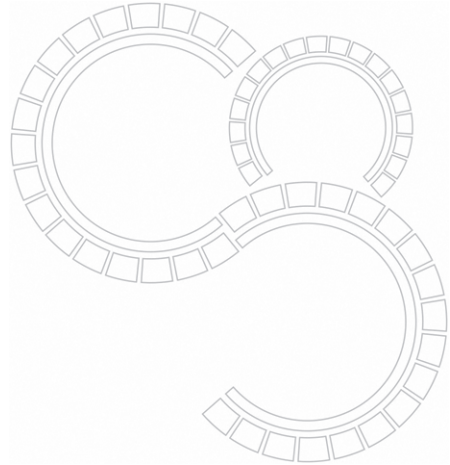
Сфери діяльності ландшафтного архітектора надзвичайно широкі. Менеджери ландшафтів використовують свої знання про ландшафтні процеси, щоб консультувати щодо довгострокового догляду та розвитку ландшафту. Вони часто працюють у лісовому та садово-парковому господарстві, охороні природи та сільському господарстві.

Ландшафтознавці мають спеціальні компетентності в таких науках як: ґрунтознавство, гідрологія, геоморфологія, ботаніка, які стосуються практичних проблем ландшафтних робіт, вирішують задачі, що можуть варіюватися від обстеження ділянок до екологічної оцінки широких територій для мінімізації руйнівних наслідків, інтегруючись із природними процесами та стійкістю.

Ландшафтні архітектори займаються ландшафтним плануванням, розміщенням, пейзажними, екологічними та рекреаційними аспектами міського, сільського та прибережного землекористування, збереженням та реконструкцією історичних садово-паркових об'єктів, благоустроєм та озелененням територій різного функціонального призначення, озелененням і дизайном середовища громадських установ та державних закладів, міської інфраструктури на засадах сталого розвитку.

Ландшафтні дизайнери опікуються питаннями створення локальних садово-паркових композицій, благоустрою прибудинкових територій, що передбачає узгодження усіх елементів об'єкту в єдиний гармонійний простір.

Загалом, ландшафтна архітектура – складна спеціальність, що потребує знань фахівців із багатьох суміжних галузей.

Розділ 1

ІСТОРІЯ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ

1.1. Стародавній світ

Перші згадки про зразки ландшафтної архітектури дійшли до нас ще з часів Стародавнього Єгипту і Близького Сходу. Вже на цих ранніх етапах розвитку цивілізації людина намагалася використовувати і змінювати ландшафт відповідно до власних побутових та естетичних потреб. Виникнення перших об'єктів ландшафтної архітектури пов'язане з появою класового суспільства та розбудовою міст. На створення тогочасних ландшафтних об'єктів значний вплив мали природно – кліматичні та соціокультурні умови середовища.

Уже на ранніх етапах створення ландшафтних об'єктів вирішувалися завдання ретельного опрацювання елементів культурного ландшафту, хоча відчувалася більша залежність планувального рішення від природно-кліматичних умов. Композиція ґрунтувалася на максимальному використанні корисних характеристик середовища, нейтралізації несприятливих факторів і підкорялася вимогам агротехніки. Так, із системою зрошення, водосховищами та каналами, що забезпечують створення сприятливих мікрокліматичних умов за допомогою відчуття прохолоди, було пов'язане планування єгипетського або перського саду. Уже на перших етапах розвитку цивілізації велися пошуки формування об'єктів із урахуванням естетичних факторів.

1.1.1. Єгипет

Однією з перших країн, де зародилось мистецтво створення садів і парків вважається Єгипет, відомості про який відносяться до 2780–2550 і 2160–1788 рр. до н.е. В історії Стародавнього Єгипту виділяють періоди Стародавнього царства (3200–2400 рр. до н. е.) зі столицею у м. Мемфіс; Середнього царства (XXII–XVIII ст. до н. е.) зі столицею у м. Фіви; Нового царства (XVI–XV ст. до н. е.) і пізні часи (з X ст. до 332 р. до н. е.), зі столицею у м. Александрія, яку заснував Олександр Македонський після завоювання Єгипту. Кожний з цих періодів залишив після себе досвід ландшафтного озеленення.

У III і II тисячоліттях до нашої ери єгипетська цивілізація була найбільш розвиненою цивілізацією світу. Тут почали осушувати болота, зводити грандіозні некрополі з пірамідами і гробницями